

รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

A Teaching Model to Develop Life Skill for Secondary School Students in Extended Schools

ศักดิ์นคร สีหอแก้ว / Saknakorn Sihokaew

โรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

E-mail: tey1224@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 4) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 30 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และสถิติทดสอบที่ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการปฏิบัติทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อย ครูผู้สอนและนักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะเป็นแบบแผนจำลองที่เป็นเอกสารประกอบด้วย คำชี้แจง หลักการแนวคิดทฤษฎี โครงสร้างเนื้อหา มาตรฐาน/ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผล มีความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง มีคุณภาพด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน, ทักษะชีวิต, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research has the objectives 1) to study the basic life skills of the secondary school students, 2) to construct and obtain the quality of teaching model to develop the life skills for the secondary school students, 3) to test the teaching model to develop the life skills for the secondary school students, 4) to evaluate the teaching model for the Educational Opportunity Expansion (EOE) schools. The samples were collected from the 30 students in Grade 9 of Wat Chantawan-ook School under the Phitsanulok's Office of Primary Education Area 1. The samples are selected by the purposive sampling. The statistics employed in the data analysis consist of the statistical means, standard deviation, percentage, and t-test. The research findings are shown as follows; 1) the basic life skills of the secondary students in EOE schools are at the low level while both teachers and students are willing to have the life skill development at the high level. 2) the life skill

teaching model are in the characteristics of the documentary simulation model. It consisted of the concept and theory description, content structure, standards/indicators, learning units, learning activities, measurement and evaluation which had the structural consistency and appropriate quality at the high level. 3) the test of the teaching model indicated that all the activities in the instructional activities overall are at the highest level. 4) the evaluation of the teaching model demonstrated that the post-test of the students' basic life skills of the teaching model was higher than the pre-test at the statistically significant 0.05. The students' life skills result of post-test and the result during the follow up period are indifferent.

Keywords: Teaching Model, Life Skills, Educational Opportunity Expansion School

บทนำ

สภาพสังคมไทยในยุคของความล้ำสมัยทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม กลุ่มคนหรือบุคคลในสังคมจะต้องมีวิถีชีวิตยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว จะทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย หากเยาวชนไม่สามารถปรับการดำเนินชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมอย่างเหมาะสมได้ จะเกิดปัญหาในสังคมที่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งได้แก่ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านการปรับตัว ปัญหาจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะนักเรียน ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ส่วนมากมีการดำเนินชีวิตอย่างยากลำบากทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม นักเรียนส่วนมากแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม (Mulligan, 2004: 2-4) ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาพฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัว และสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เมื่อนักเรียน จบการศึกษาระดับพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ มีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย (นุธรรม สาดบางเคียน, 2557: 259) ทำให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกัน ทักษะชีวิต กรมสุขภาพจิต (2552) ได้ทำการ วิจัยความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า เด็กนักเรียนไทยอายุ 6-11 ปี มีคะแนนอีคิว (E.Q.) เฉลี่ยระดับประเทศอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ มีค่าคะแนน 45.12 จากค่าคะแนนปกติ 50-100 ซึ่งมีจุดอ่อนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ดี เก่ง สุข และยังพบว่า การปรับตัวต่อปัญหามีค่า 46.65 การควบคุมอารมณ์ 46.50 ยอมรับถูกผิด 45.65 ความพึงพอใจในตนเอง 45.65 ความใส่ใจและเข้าใจในอารมณ์ของผู้อื่น 45.42 และที่เป็นจุดอ่อนมากได้แก่ ความมุ่งมั่นพยายาม ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ที่ 42.98 รองลงมา คือ ความกล้าแสดงออก 43.48 ดังนั้นครูผู้สอนต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้กับผู้เรียนพร้อมตั้งรับต่อการก้าวร้าวของสังคมเสื่อมอย่างรู้เท่าทัน โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะการทำงาน การประกอบอาชีพที่สุจริต รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งอย่างเหมาะสม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกับกิจกรรม ใ้บูรณาการ มีการสอดแทรกกิจกรรมทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร ดังที่ ชนาธิปพรกุล (2551: 55-70) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องกำหนดหน่วยการสอนให้บูรณาการกัน ด้านเนื้อหา กิจกรรมและการวัดผลประเมินผล ส่วนสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555: 14) ได้กำหนด แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องพิจารณาเนื้อหา กิจกรรมและการวัดผลประเมินผลให้เชื่อมโยงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 4) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

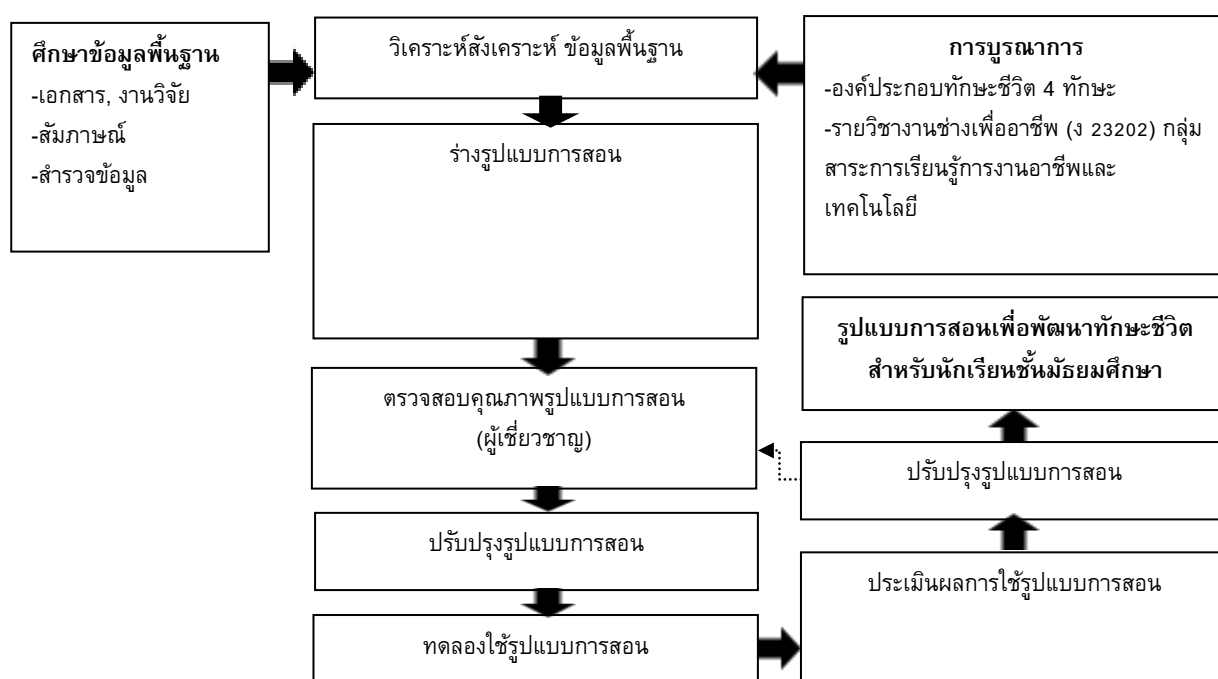
วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 385 คน ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดจันทร์ตะวันออก 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

การดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตมี 4 ตอนย่อย ได้แก่ ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลพื้นฐาน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตอนที่ 3 สัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และตอนที่ 4 สืบหาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนาแบบการสอนมี 8 ตอนย่อย ได้แก่ ตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ข้อมูลพื้นฐาน สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดโครงสร้างรูปแบบการสอน ตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการสอน ให้เชื่อมโยงเนื้อหา กิจกรรม การวัดประเมินผล ตอนที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการสอน ตอนที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบการสอน ตอนที่ 6 ทดลองใช้รูปแบบการสอน ตอนที่ 7 ประเมินผลการใช้รูปแบบการสอน ตอนที่ 8 ปรับปรุงรูปแบบการสอน

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการสอนมี 4 ตอนย่อย ได้แก่ ตอนที่ 1 ขั้ววางแผนการทดลอง ได้แก่ กลุ่มทดลอง สถานที่ทดลอง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน ตอนที่ 2 ขั้วสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ แบบประเมินคำถามเทคนิค RCAS แบบประเมินกิจกรรมทักษะชีวิต และแบบประเมินกิจกรรมงานช่างเพื่ออาชีพ ตอนที่ 3 ขั้นตอนการทดลองตามแผน กิจกรรมการเรียนการสอน ตอนที่ 4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผลการประเมินกิจกรรมคำถามเทคนิค RCAS ผลการประเมินกิจกรรมทักษะชีวิต และผลการประเมินกิจกรรมงานช่าง เพื่ออาชีพ (ง 23202)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน มี 2 ตอนย่อย ได้แก่ ตอนที่ 1 ประเมินก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลการวัดทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนการทดลองหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

การวิเคราะห์งาน (Task analysis) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เนื้อหาสาระ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทักษะชีวิต มี 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 2) รายวิชางานช่างเพื่ออาชีพ (ง 23202) สาระการอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มี 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานงานช่างเพื่ออาชีพ กระบวนการงานช่างเพื่ออาชีพ งานช่างสร้างงานสร้างอาชีพ การประกอบอาชีพงานช่าง และโครงการงานช่างสร้างอาชีพ

ส่วนที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ 1) กิจกรรมคำถามเทคนิค RCAS ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา 2554 ได้แก่ (R: Reflect) คือ คำถามเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกของตนในเหตุการณ์ที่ผ่านมา (C: Connect) คือ คำถามเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในชั่วโมงนั้นๆ (A: Apply) คือ คำถามสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ในปัจจุบันไปปรับใช้เพื่อเตรียมการเผชิญ กับเหตุการณ์ในอนาคต (S: Self assessment) คือ คำถามการประเมินตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้รู้จักตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทักษะชีวิต 2) กิจกรรมทักษะชีวิต โดยการปรับใช้กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของ (ชวนพิศ ชุมวะณะและคณะ, 2549) 3) กิจกรรมงานช่างเพื่ออาชีพ

ส่วนที่ 3 การวัดผลประเมินผล มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) การวัดพฤติกรรมทักษะชีวิตก่อนทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดพฤติกรรมทักษะชีวิต 2) ประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ 2.1) ประเมินผลด้วยคำถามเทคนิค RCAS 2.2) ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมทักษะชีวิต 2.3) ประเมินผลกิจกรรมงานช่างเพื่ออาชีพ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติทักษะชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ครูผู้สอน และนักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทุกทักษะ
2. รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะเป็นแบบแผนจำลองที่เป็นเอกสาร มีองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ คำชี้แจง หลักการแนวคิด มาตรฐาน/ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน ผลการสร้างรูปแบบการสอนในภาพรวมมีความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง มีคุณภาพด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนทักษะชีวิตพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษากลุ่มทดลองปฏิบัติกิจกรรมระหว่าง การทดลอง มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก
4. ผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษากลุ่มทดลองมีพัฒนาการทักษะชีวิตสูงขึ้น อยู่ในระดับมาก ทักษะชีวิตที่มีพัฒนาขึ้นมากกว่าทักษะอื่นๆ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ทักษะชีวิตที่มีพัฒนาขึ้นน้อยกว่าทักษะอื่นๆ ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด รองลงมาได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตของนักเรียน ได้แก่ ด้านการสัมพันธและการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการปฏิบัติทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เพียงร้อยละ 49.77 อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นทุกทักษะ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง มักจะตัดสินใจตามพวกพ้องหรือไม่ก็เกิดจากการขอร้อง ขาดกระบวนการไตร่ตรอง ส่วนใหญ่จะแก้ปัญหาด้วยอารมณ์ ไม่ยั้งคิด ไม่มีเหตุผล ส่วนใหญ่ ไม่หาข้อมูลข่าวสารมาแก้ปัญหา กลับใช้ข้อมูลข่าวสารในทางเสื่อม 3) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักเรียนส่วนมากมีความกังวลในเรื่องปัญหาครอบครัวมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ปัญหาส่วนตัว โดยเฉพาะปัญหา ทางเพศ และปัญหาความไม่พร้อมทางการเรียน ขาดการควบคุมอารมณ์ของส่วนมากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบทำตัวเป็นจุดเด่นของสังคมในทางเสื่อมเสีย 4) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักเรียนส่วนมากมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพศตรงข้าม แต่กับเพศเดียวกันยังถือว่าน้อย การวางตัวในสังคมยังไม่เหมาะสม การสื่อสารจะเลือกใช้เทคโนโลยีสื่อสารกันแล้วเก็บเป็นความลับรู้เฉพาะกลุ่มเดียวกัน การให้ความร่วมมือก็ยังมีน้อย ขาดความรับผิดชอบ คิดแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับชีวิตไม่เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกสรฯ สุพันธ์พิชิต, 2554: ก) พบว่า เด็กและวัยรุ่นส่วนมากขาดทักษะสังคมและทักษะในการดำเนินชีวิต จึงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในชีวิต เช่น ปัญหาการปรับตัวไม่เหมาะสม มีผลการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมเกเรก้าวร้าว จากปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว สิ่งแวดล้อม ทางสังคมที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการละเมิดทางเพศ เทียบกลางคืน ติดการพนัน เสพของมีนเมา ดังนั้น ครูผู้สอนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตให้มากและต่อเนื่อง

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง ค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก $\bar{x} = 4.15$ S.D. = 0.74 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการสอนได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพตามสภาพจริง มีความเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎี มีการสร้างองค์ความรู้ตามทฤษฎี พุทธิปัญญานิยม มีผลจากผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติเอง ผู้เรียนมีการปรับความเข้าใจเดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้น โดยใช้แนวทางการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ (ทิตนา แชมมณี, 2545: 37-38) ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม จากง่ายไปหายาก และใช้วิธีสอนแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับ มอร์แกน และ มิลลัน (Morgan & Millan, 2003; สกล วรเจริญศรี, 2550: 100) เป็นการนำเอาความรู้ที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่กำลังสอนมาสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้เป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวเนื่องกันในการสอนทุกครั้ง มีการสอดแทรกกิจกรรมคำถามเทคนิค RCAS ซึ่งเป็นเทคนิคการใช้คำถามตามแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต ทั้งนี้ได้บูรณาการทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบการสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ และการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบการปรับพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทักษะชีวิตไปในทางที่สร้างสรรค์ให้ดีขึ้น ดังนั้นรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจึงเป็นรูปแบบการสอน ที่มีความพิเศษเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาให้เชื่อมโยงกันกับกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งมีการสะท้อนความคิด การเชื่อมโยงความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ในอนาคต และการประเมินตนเอง จึงทำให้ผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีพัฒนาการสูงขึ้นกว่าเดิม

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผลการประเมินกิจกรรมคำถามเทคนิค RCAS โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.50) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทักษะชีวิตอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.41) และผลการประเมินกิจกรรมงานช่างเพื่ออาชีพภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.41) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนา ขึ้นมีคุณภาพ มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการสอนมีแนวคิดทฤษฎีมารองรับ ทำการสังเคราะห์ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีของดาบรอสกี (Dabrowski, 2008) ที่เน้นผู้เรียนได้รับประสบการณ์เชิงบวก การใช้อิทธิพลของกลุ่มกับการตัดสินใจ การพัฒนาจิตสำนึก การเห็นคุณค่าในตนเอง การ

คำนึงถึงความถูกต้อง ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนพัฒนาและปฏิบัติ ในการสอนทุกครั้งจะสอดแทรกกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงกับสาระอื่นด้านทักษะ ค่านิยม คุณลักษณะต่างๆ มีขั้นตอนการสอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติ ขั้นสรุปและขั้นการวัดผลประเมินผล

จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาดังกล่าว นักเรียนให้ความสนใจในเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนของกิจกรรม มีการซักถามข้อสงสัย ส่วนมากเข้าใจในการปฏิบัติงาน มีเครื่องมือวัดผลและประเมินที่มีคุณภาพ จึงทำให้ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ใน ระดับดีมาก 4. ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบการสอนก่อนการทดลองนักเรียนมีการปฏิบัติทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินระยะติดตามผลอยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลการเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านักเรียน มีทักษะชีวิตที่คงทนอยู่ในระยะหนึ่งอย่างน้อยหลังการทดลองเป็นเวลา 1 เดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้วิธีสอนที่มีการเชื่อมโยงการบูรณาการ การฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ นักเรียนมีประสบการณ์ตรง มีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชา การสอดแทรกกิจกรรมทักษะชีวิตที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546: 107-108) ที่พบว่า เทคนิควิธีการสอน การพัฒนาทักษะชีวิตโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ (Student Center Attention) เน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำเอง การเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ และยังมี กิ่งเพชร ส่งเสริม (2552: ก) ที่ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนทักษะชีวิตแล้วพบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตโดยรวมของกลุ่มทดลองมีผลการประเมินก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินซ้ำทั้งช่วงไปเป็นเวลา 1 เดือน โดยไม่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยค่อยๆ ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์ (2550: ก), อัมพร พงษ์ กังสนานันท์ (2550: ก) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทักษะ ทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ การจุดประกายความคิด การขยาย ความคิด การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอ ผลงาน การสรุปและประเมินการประยุกต์ใช้ ทำให้คะแนนเฉลี่ย กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และผลการวิจัยยังพบว่า ทักษะที่มี การพัฒนาขึ้น ทักษะชีวิตที่มีการพัฒนาขึ้นน้อยกว่าทักษะอื่น ได้แก่ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนานั้นไม่ต่อเนื่อง การที่จะให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทักษะชีวิตด้าน ความวิตกกังวลนั้นจะต้องมีการฝึกฝนโดยการกระทำซ้ำบ่อยๆ ระยะเวลาสั้นๆ จนเป็นนิสัยเคยชิน และควรเสริม ด้วยกิจกรรมความบันเทิงเป็นช่วงๆ สอดแทรกด้วยกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้ นักเรียนได้ตระหนักถึงกฎแห่งความเป็นจริงของชีวิต

ดังนั้นผู้ที่จะนำรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตไปใช้ ควรมีความรู้ความเข้าใจการสอนแบบบูรณาการ การเชื่อมโยงด้านเนื้อหา หลักจิตวิทยา นำกิจกรรมคำถามเทคนิค RCAS ใช้จัดกิจกรรมทุกครั้ง ที่มีการประเมิน ต้องขจัดความลำเอียงในการประเมิน ควรสอดแทรก เช่น กิจกรรมสร้างความบันเทิง กิจกรรมทางศาสนา เพื่อลดความกดดันด้านอารมณ์และความเครียด ควรมีการประเมินระยะติดตามในระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อตรวจสอบความคงทนทักษะชีวิตของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. 2552. แนวทางการเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าระดับจังหวัด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กิ่งเพชร ส่งเสริม. 2552. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กมีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา. ปริญญาโท กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เกสรรา สุรพันธ์พิชิต. 2554. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม. สืบค้นจาก portal.edu.chula.ac.th/nfed1/assets//Kadsara.pdf.
- ชวนพิศ ชุ่มวัฒนธรรม และ กิตติมา โมะเมน. 2549. คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อสอนทักษะชีวิตสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม.
- ชนาธิป พรกุล. 2551. การออกแบบการสอนการบูรณาการการอ่านการคิดวิเคราะห์และการเขียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. 2545. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฐมล สาดบางเคียน. 2557. “การพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะชีวิต ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนขั้นประถมศึกษา ปีที่ 6.” วารสารศิลปากร 6 (1): 259.
- มาตรฐานวิชาการ, สำนักงาน. 2554. การเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระดับชั้น ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าคูปอง.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546. หลักการสอนพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์. 2550. “รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์.” วารสารศึกษาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (19) 2: ก-ค.
- สกล วรเจริญศรี. 2550. การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะ ชีวิตของ นักเรียนวัยรุ่น. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. 2550. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Dabrowski, K. 2008. **Dabrowski's Theory**. Retrieved February 19, 2013 from www.talentdevelop.com/Page55.html.
- Junge, S., Manglallan, S., Raskauskas, J. 2003. “Building Life Skills Through After School Participation in Experimental and Cooperative Learning.” **Child Study Journal** 33 (3): 74-165.
- Mulligan, E. 2004. **Life Coaching Change Your Life in 7 Days**. London: Piatkus Books.